

Fastställt av processägare specialskola Christer Fleur den 21 juni 2017

Språkplan för specialpedagogiska skolmyndigheten

Specialskolorna för elever som är döva eller hörselskadade

Innehållsförteckning

Specialskolorna för elever som är döva eller hörselskadade	1
1. Inledning	3
1.1 Språk – en rättighet.....	3
1.2 Kunskapsuppdraget	4
1.3 Skolans språk- och kunskapsutvecklande uppdrag	4
1.4 Vardagens språk och skolans språk.....	5
1.5 SPSM:s principer för det språkutvecklande arbetet	6
2. Språkplan för Specialskolorna för döva och hörselskadade	6
2.1 Det demokratiska perspektivet	7
2.2 Tvåspråkighet.....	7
2.3 Teckenspråkig miljö.....	8
2.4 Utifrån ovanstående text har den tvåspråkiga specialskolan för döva och hörselskadade elever i uppdrag att arbeta med tvåspråkighet mot följande mål:	9
Referenser	14

Språkplan för Specialpedagogiska skolmyndigheten

1. Inledning

Denna plan beskriver Specialpedagogiska skolmyndighetens arbete för att uppnå målen för skolans kunskaps- och demokratiuppdrag, enligt Skollagen (2010:800).

Planen omfattar Specialpedagogiska Skolmyndighetens regionala specialskolor, Manillaskolan, Birgittaskolan, Vänerskolan, Kristinaskolan och Östervångskolan som riktar sig till elever som är döva eller har en hörselnedsättning samt Åsbackaskolan som riktar sig till elever som är döva eller har en hörselnedsättning i kombination med utvecklingsstörning.

Planen omfattar all verksamhet inom specialskolan, förskoleklass, skola, fritidshem och boende samt elevhälsa.

Planen inleds med att beskriva generella principer och riktlinjer vad gäller språk och kommunikation. Planen avslutas med de mål som gäller för de tvåspråkiga specialskolorna för döva och hörselskadade. Varje enskild skola har sedan att årligen redovisa hur de i sitt utvecklingsarbete säkerställer att de uppfyller målen så att skolans elevgrupp ges möjlighet att uppfylla läroplanens mål (Lspec11).

Redovisningarna är en del i det systematiska kvalitetsarbetet.

1.1 Språk – en rättighet

Läroplanen slår fast att ”*Språk är människans främsta redskap för att tänka, kommunicera och lära*”¹.

I konventionen för barnens rättigheter poängteras att alla barn har lika värde och samma rättigheter² och att alla barn har rätt till ett fullvärdigt och anständigt liv där deras självförtroende främjas så att ett aktivt deltagande i samhället görs möjligt³. Dessutom framhäver konventionen alla barns rätt till sin egen kultur och sitt eget språk⁴. Även OECD betonar i sin definition av litteracitet⁵ hur viktigt det är att alla medborgare kan läsa och

---

¹ Lgr11, Lspec11

² Barnkonventionen, artikel 2

³ Barnkonventionen, artikel 23

⁴ Barnkonventionen, artikel 30

⁵ OECD Glossary of statistical terms: *Literate*

förstå skriftliga texter, så att de kan reflektera och lära sig kunskaper som gör det möjligt för dem att delta till fullo i samhället och nå högt ställda mål i livet.

Specialpedagogiska skolmyndigheten, SPSM, verkar för att alla elever inkluderas i en undervisning som säkerställer att elever utvecklar sina förmågor gällande litteracitet, så att de väljer att sätta upp utmanade livsmål, har möjlighet att uppnå dessa mål genom att kunna utveckla kunskaper, så att de kan nå sin fulla potential och delta samt påverka samhället fullt ut. Detta innebär att specialskolorna inom myndigheten måste skapa lärmiljöer som utvecklar elevernas förmåga att förstå, använda och reflektera kring betydelser och kunskaper som av andra eller de själva kommuniceras skriftligt, teckenspråkigt, via talat språk, digitalt eller via andra modaliteter, t ex bilder eller symboler.

1.2 Kunskapsuppdraget⁶

All kunskap skapas i ett socialt och kulturellt sammanhang där deltagarna, elever och lärare, tillsammans bygger upp och skapar kunskap genom att vara engagerade i olika läraaktiviteter. Lärande sker inte av sig självt, utan beror på interaktion och samverkan mellan medskaparna. Den kunskapsskapande processen innebär att oerfarna deltagare guidas och leds av andra mer erfarna deltagare.

Lärarens roll är att observera eleverna noga, både som individer och som grupp, för att kunna stötta dem i deras proximala utvecklingszon, matcha läroplanens mål med den enskilda elevens och gruppens behov samt skapa en undersökande lärmiljö och engagerande läraaktiviteter.

Elevens roll är att vara en samarbetande deltagare i läroprocessen. Det innebär att eleverna är engagerade och samarbetande i olika gruppkonstellationer. Läraren deltar tillsammans med eleverna i läraaktiviteten, genom att explicit guida och leda kunskapsskapandet, för att eleverna ska nå högre nivåer.

Syftet med undervisningen är att eleverna successivt ska utveckla specifika förmågor (kunnande) inom olika ämnen/ämnesområden.

1.3 Skolans språk- och kunskapsutvecklande uppdrag

Språket är lärandets viktigaste verktyg. Skolans kunskapsinnehåll är omöjligt att erövra utan att eleverna samtidigt utvecklar språket. Olika betydelser kommuniceras via olika språkliga mönster. Att utveckla sitt språk innebär således att känna igen, kunna tolka,

---

⁶ Baserat på Lgr11, Lspec11 och Lgy11, Lev Vygotskij, Barbara Rogoff, Jerome Bruner, George Hillocks , John Dewey

förstå och kommunicera fler och fler mönster. Ju mer kunskap en person bygger upp, desto fler språkliga mönster kan hen känna igen, tolka, förstå och kommunicera. En av skolans viktigaste uppgifter är att explicit tydliggöra kopplingen mellan språkliga mönster och skolämnenas betydelser.

1.4 Vardagens språk och skolans språk

Vardagliga betydelser uttrycks via vissa språkliga mönster, medan skolrelaterade betydelser uttrycks via andra mönster⁷. De mönster som är förknippade med vardagliga situationer lär vi oss i vardagslivet, till skillnad från de skolrelaterade mönstren som mest förekommer i skolans kontext. Detta innebär att eleverna konstruerar skolrelaterad litteracitet genom att delta i undervisning och i mötet med läromedelstexter.

Eftersom mönstren skiljer sig åt, beroende på vilka betydelser texten kommunicerar, är varje lärare ansvarig för att eleverna utvecklar läsförståelse och skrivkompetenser inom det ämne/de ämnen hen undervisar i.

För att nå läroplanens mål krävs att eleven successivt blir förtrogen med de språkliga mönster som är associerade med de olika skolämnenas innehåll och syfte. En viktig aspekt i denna lärprocess är att eleverna utvecklar sin förmåga att kunna tolka, förstå och kommunicera abstrakta betydelser språkmönster, eftersom dessa ser annorlunda ut än de språkliga mönster som uttrycker de konkreta betydelser som är vanligast i den vardagliga kontexten.

Att utveckla en bred och hög nivå på elevers litteracitet är således nödvändigt för att skolan ska uppfylla sitt kunskapsuppdrag. Det är också nödvändigt för att skolan ska kunna uppfylla sitt demokratiska uppdrag, så att alla medborgare har likvärdiga möjligheter att delta i och påverka samhällsutvecklingen.

---

⁷ Bernstein, 1990; 1996

1.5 SPSM:s principer för det språkutvecklande arbetet

För att eleverna ska ha optimala möjligheter att nå kunskapskraven i läroplaner och kursplaner, har SPSM följande principer för det språkutvecklande arbetet:

- Alla elever måste ges möjlighet att utveckla den litteracitet och kommunikationsförmåga som krävs för att utvecklas optimalt kognitivt, socialt och emotionellt.
- Framgång i skolan förutsätter en utvecklad förmåga att kunna läsa, tolka och förstå skriftliga texter. Detta innebär att:
  - alla lärare måste undervisa explicit om läsförståelse
  - lärare måste tydliggöra hur betydelser i text skapas genom olika språkliga mönster beroende på textens ämne och syfte
- Eftersom människors förmåga att kommunicera med varandra över nations- och språkgränser blivit allt viktigare i vårt globala samhälle, är det eftersträvansvärt att elever utvecklar kunskaper och färdigheter i många olika språk och modaliteter.
- Språkkompetenser och litteracitet utvecklas effektivast i ett sammanhang där betydelseinnehållet, alltså ämnenas innehåll, står i centrum.
- Språkutveckling främjas, liksom all kunskapsutveckling, av att undervisningen utmanar eleverna kognitivt, samtidigt som den erbjuder tillräckligt med guidning och ledning.

2. Språkplan för Specialskolorna för döva och hörselskadade

I läroplan för specialskolan, förskoleklassen och fritidshemmet 2011 för döva och hörselskadade elever (Lspec11) anges följande redan i första kapitlet:

Strävan ska vara att skapa de bästa samlade betingelserna för elevernas bildning, tänkande och kunskapsutveckling. För döva och hörselskadade elever innebär detta en språkmiljö som ger förutsättningar att möta och använda sig av både teckenspråk och svenska i skolans alla sammanhang.⁸

Skolverksamheten på specialskolorna ska organiseras så att den gynnar elevers tvåspråkiga utveckling i de båda språken svenskt teckenspråk och svenska. Teckenspråket och den skrivna svenskan är gemensamma språk för alla elever på skolorna. Utifrån individuella förutsättningar utvecklar eleven också den talade svenskan.

---

⁸ Lspec11, s. 12

Tvåspråkigheten utvecklas genom att eleverna konstruerar skolrelaterad litteracitet. I specialskolan sker detta i undervisning på teckenspråk, i möte med läromedels-texter och efter individuella förutsättningar också i undervisning på talat språk.

Eftersom språkliga mönster skiljer sig åt, beroende på vilka betydelser texter kommunicerar, är varje lärare ansvarig för att eleverna utvecklar sitt teckenspråk, sin läsförståelse och skrivkompetenser inom det ämne hen undervisar i.

2.1 Det demokratiska perspektivet

I språklagen⁹ synliggörs teckenspråkiga döva och hörselskadade som en språklig minoritet. De är dock tvåspråkiga genom att de tar del av och uttrycker sig förutom på teckenspråk också på svenska (i skriven eller talad form).

Paragraf 9 i Språklagen säger att det allmänna har ett särskilt ansvar för att skydda och främja det svenska teckenspråket och paragraf 14 säger att var och en som är bosatt i Sverige ska ges möjlighet att lära sig, utveckla och använda svenska. Samma paragraf fastställer att ”den som är döv eller hörselskadad och den som av andra skäl har behov av teckenspråk ges möjlighet att lära sig och använda det svenska teckenspråket”. Med det allmänna avses staten, landstingen och kommunerna, det vill säga alla de organ som bedriver offentlig verksamhet.

Enligt språklagen skall alltså det svenska teckenspråket skyddas och främjas. Det innebär bland annat att döva och hörselskadade barn har rätt att få lära sig det svenska teckenspråket och att använda det i skolan. Anhöriga till teckenspråkiga har också rätt att lära sig, använda och utveckla svenskt teckenspråk. SPSM har ett uppdrag att erbjuda teckenspråk även för syskon och barn till döva och hörselskadade samt ger bidrag till teckenspråksutbildning för föräldrar – TUFF.

2.2 Tvåspråkighet

En tvåspråkig skola är en skola där både teckenspråk och svenska är levande och likvärdiga.

För elever som är döva eller hörselskadade kan språkutvecklingen beskrivas som multimodal. Det innebär att olika språkliga modaliteter – olika språkliga villkor,

---

⁹ Språklagen 2009:600

uttryckssätt – samverkar istället för att modaliteterna utvecklas skilda från varandra¹⁰. Detta brukar benämnas dynamisk tvåspråkighet eller translanguaging¹¹.

De olika språk som en flerspråkig individ har tillgång till ses som en samlad resurs som kan utnyttjas utifrån situationen och ger möjlighet att låna in ett begrepp från ett språk till ett annat. Begreppet translanguaging beskriver denna fria, dynamiska växelverkan mellan språken¹².

Elever med både teckenspråk och svenska tillägnar sig en språklig kompetens där de båda språken utgör resurser i språkanvändandet.

Med funktionell tvåspråkighet menar vi att kunna använda svenskt teckenspråk och svenska för att kommunicera med omvärlden, söka nya kunskaper, påverka sin situation och utveckla sin personlighet. Däri ingår att tillgodose individuella behov av att använda teckenspråk, läsa, skriva och tala. I skolan har all personal ett gemensamt ansvar för elevernas språkutveckling samt för att känna till de olika kommunikationssättens funktioner och betydelse för lärandet.

I praktiken innebär detta att det för en del elever handlar om svenskt teckenspråk samt skriven svenska (läsa och skriva) medan det för andra handlar om svenskt teckenspråk samt skriven (läsa och skriva) och talad (tala och lyssna) svenska.

2.3 Teckenspråkig miljö

En teckenspråkig miljö är en miljö där teckenspråk används. Ett gemensamt språk är en förutsättning för kommunikativ delaktighet. Inom SPSM:s regionala skolor för döva och hörselskadade har eleverna nytta av att, förutom att kunna kommunicera med varandra, också kunna se och följa dialoger vuxna emellan. Härigenom utvecklas språket, den sociala kompetensen och kunskapen om omvärlden. Känslan av att vara delaktig stärks i den miljö där alla kan kommunicera och bli förstådda på teckenspråk.

Teckenspråksmiljö innebär att den teckenspråkiga kulturen ständigt finns närvarande. Vuxna med teckenspråk som förstaspråk är därmed viktiga förebilder både språkligt och kulturellt. Men inte bara vuxna, även kamrater är viktiga språkliga förebilder.

---

10 Allard & Wedin 2013

11 Garcia & Cole 2014

12 Lindahl 2015

2.4 Utifrån ovanstående text har den tvåspråkiga specialskolan för döva och hörselskadade elever i uppdrag att arbeta med tvåspråkighet mot följande mål:

- **All undervisning är språkligt tillgänglig för alla elever**

Rektor ansvarar för att pedagoger och elevhälsa samarbetar för att säkerställa att eleven kan ta till sig kunskap som är relevant för årskurs och ämne. Undervisningsspråket ska gynna elevens utveckling i riktning mot kunskapskraven.

Rektor ansvarar för att vid tillfällen då elever med olika språkliga möjligheter att ta till sig kunskap (på svenskt teckenspråk eller talade språk) undervisas tillsammans så är klassrumsspråket och undervisningsspråket svenskt teckenspråk.

Skolans demokratiska uppdrag är att alla elever har rätt till likvärdig utbildning där alla ska förstå och kunna uttrycka sin mening.

I specialskolans kunskapsuppdrag ligger ansvaret att ge elever ”förutsättningar att utveckla sådana språkkunskaper att de kan avläsa och uttrycka tankar och idéer på svenskt teckenspråk samt använda tolk”¹³.

Vidare ansvarar specialskolan för en god miljö för utveckling och lärande. ”För döva och hörselskadade elever innebär detta en språkmiljö som ger förutsättningar att möta och använda sig av både teckenspråk och svenska i skolans alla sammanhang”¹⁴.

De elever som ännu inte använder – förstår och producerar – svenskt teckenspråk får under tiden som de utvecklar språket stöd för att undervisningen ska vara tillgänglig.

Rektor ansvarar för att skolan möjliggör elevers rätt att lära sig, utveckla och använda svenskt teckenspråk som ett kunskapsrelaterat språk i skolans alla ämnen¹⁵.

Skolans kunskapsuppdrag är att utveckla elevernas förmåga att använda svenskt teckenspråk på ett rikt och nyanserat sätt i skolans alla ämnen¹⁶. Detta innebär att utvecklingen av svenskt teckenspråk och av kunskaperna i ämnet sker

---

¹³ Lspec 11 kap 1 Skolans uppdrag s. 11

¹⁴ Lspec 11 kap 1 God miljö för utveckling och lärande s. 12

¹⁵ Språklagen 2009:600 § 14.2

¹⁶ Lspec 11 kap 2.2 Kunskaper s. 16

parallellt och att utvecklingen av språket sker för att utvecklingen i ämnet ska vara möjlig.

De elever som ännu inte använder – förstår och producerar – svenskt teckenspråk får möjlighet att utveckla språket i naturliga sammanhang relaterat till ett kunskapsinnehåll. Under tiden de utvecklar språket ges stöd för att undervisningen ska vara tillgänglig.

Rektor ansvarar för att skolan möjliggör elevers rätt att utveckla svenskt skriftspråk i skolans alla ämnen.

Undervisningen ”ska syfta till att döva och hörselskadade elever, i skrift och utifrån sina individuella förutsättningar i tal, utvecklar kunskaper i och om det svenska språket”.¹⁷ Svenskt teckenspråk och talad svenska skiljer sig från skriftspråket. Därför behöver kopplingen mellan de texter som används i skolan och svenskt teckenspråk eller talad svenska göras tydlig. Alla ansvarar för att utveckla elevernas skriftspråk.

Utifrån skolans kunskapsuppdrag och i förhållande till elevers individuella förutsättningar ges undervisning på talat språk. Detta innebär att elever, som på talat språk inte har relevant nivå för ämne och för den årskurs eleven tillhör, undervisas på svenskt teckenspråk.

Rektor ansvarar för att skolan möjliggör elevers rätt att utifrån sina individuella förutsättningar utveckla talade språk i språkundervisningen.

Undervisning på talat språk sker genom ämnena och utifrån kursplanerna, vilket betyder att det sker inom ramen för befintlig undervisning i elevgrupper i syfte att gynna elevens kunskapsutveckling. Undervisningen i de flesta av skolans ämnen ställer krav på utveckling av elevens förmåga att resonera, samtala och diskutera¹⁸. Dessa förmågor utvecklar eleven i grupp.

Pedagogen är medveten om att talade språk och svenskt teckenspråk har olika grammatik och inte går att använda samtidigt. Däremot drar pedagogen, i all undervisning, medvetet nytta av elevernas alla olika språkliga resurser och av olika modaliteter av språk.

---

¹⁷ Lspec 11 kap 3 Kursplan – Svenska för döva och hörselskadade s.315

¹⁸ Lspec 11 kap 3

- **All interaktion sker i tillgängliga, trygga och positiva miljöer, vilket alla vuxna som eleven möter i sin utbildning ansvarar för**

När det gäller tvåspråkighet så innebär detta ...

... en *språkmiljö* som präglas av respekt och omtanke om varandra. Vuxna på skolan ansvarar för att ingen elev känner sig kränkt på grund av sitt språk. På raster och i matsal används det språk som gör att alla i gruppen kan delta. Detta innebär att svenskt teckenspråk ofta används för att alla ska kunna vara delaktiga.

... en *teckenspråksmiljö* som, för de allra flesta av specialskolans elever, bara finns i skolan. I skolan får eleverna se och möta svenskt teckenspråk i olika samtal och diskussioner. Utöver undervisning finns teckenspråkiga dialoger och samtal mellan elever, mellan personal och mellan elever och personal. En sådan teckenspråksmiljö ger eleven möjlighet att utveckla sitt teckenspråk och därmed även sitt lärande.

... en *visuell miljö* där verksamheten arbetar aktivt för en visuell miljö överallt utifrån de krav som tvåspråkigheten ställer. Det innebär exempelvis en möblering som gör att alla ser varandras ansikte, goda ljusförhållanden och att visuella arbetsverktyg/IT används.

... en *auditiv miljö* där lokaler, där undervisning sker på talat språk, är lämpliga för sitt ändamål med anpassad ljudmiljö, ändamålsenlig akustik och hörteknik. Möblerna är valda med hänsyn till akustisk tillgänglighet.

- **Alla elever känner sig delaktiga i kommunikationen och möts med respekt**

Rektor ansvarar för att skolans personal arbetar aktivt för att alla elever har förutsättningar att uppleva **kommunikativ delaktighet under hela skoldagen**. Skolan har hög medvetenhet om delaktighetens betydelse för elevers hälsa och lärande.

- **All personal har kunskap om och tillämpar språkutvecklande arbetssätt relaterat till kunskapsinnehåll**

Rektor ansvarar för att alla lärare undervisar **explicit språkutvecklande för utveckling av båda språken i ett sammanhang där ämnenas innehåll står i centrum**¹⁹.

Rektor ansvarar för att all personal introduceras i *Språkplan för Specialpedagogiska skolmyndigheten* och får kunskap och stöd att följa den.

---

¹⁹ LSpec 11 kap 3

- **Skolorna verkar för två språk och två kulturer vilket innebär att varje skola har språkliga och kulturella förebilder i båda språken**

Rektor ansvarar för att skolan strävar efter att eleverna möter en jämn fördelning mellan personal som är primärt teckenspråkig och personal som är primärt talspråkig.

Personal med olika primärspråk som arbetar tillsammans bidrar med både språk- och kulturutbyte sinsemellan och utgör förebilder för eleverna. Skolans språk är svenskt teckenspråk och svenska. Andra språk och kulturer ses som en tillgång i skolans verksamhet.

Rektor ansvarar för att skolan aktivt arbetar med att eleverna möts i den teckenspråkiga kulturen som annars inte finns naturlig för alla elever utanför specialskolan.

Skolan uppmärksammar de båda språkens kulturer via aktiviteter såsom firande av Teckenspråkets dag och till exempel Världsboksdagen. Skolan lägger särskilt vikt vid den teckenspråkiga kulturen då de flesta av skolans elever inte möter den utanför skolan.

- **Varje skola har en levande dialog kring tvåspråkigheten, skolledning – personal – elever**

Rektor ansvarar för att all personal på skolan är aktivt involverad i dialog om tvåspråkighet – svenskt teckenspråk och svenska. Samtliga yrkeskategorier i skolan ser till att inom sina respektive fält bevaka tvåspråkigheten i olika sammanhang. Kring tvåspråkighet, ur ett demokratiskt perspektiv, finns ett tydligt samarbete med skolans elever och deras vårdnadshavare.

Skolans tvåspråkiga uppdrag tas upp i olika möten så som ledningsgruppsmöten, arbetsplatsträffar, elevrådsmöten och föräldraråd. På varje skola finns personal som samarbetar i ett nationellt tvåspråkighetsnätverk som leds av SPSMs tvåspråkighetssamordnare. Nätverkets huvudsyfte är att bevaka likvärdigheten mellan specialskolorna och vara en kanal mellan samordnaren och skolorna.

Skolorna ska årligen redovisa på vilket sätt de säkerställer...

- att pedagoger och elevhälsa samarbetar för att eleven kan ta till sig kunskap som är relevant för årskurs och ämne och att undervisningsspråket gynnar elevens utveckling i riktning mot kunskapskraven,

- att svenskt teckenspråk är det språk som används av elever och lärare i undervisning vid tillfällena då elever, med olika språkliga möjligheter att ta till sig kunskap, undervisas tillsammans,
- elevers rätt att i skolans alla ämnen utveckla svenskt teckenspråk,
- elevers rätt att i skolans alla ämnen utveckla svenska, i läsning och skrivning,
- elevers rätt att i språkundervisningen, och utifrån individuella förutsättningar, utveckla talade språk,
- att skolans språkmiljö präglas av respekt och omtanke om varandra och att alla i skolan även utanför klassrummet, så som på raster och i matsal, arbetar för att det språk som gör att alla i gruppen kan delta används,
- att skolan aktivt arbetar för en ändamålsenlig visuell och auditiv miljö som i skolans alla lokaler svarar mot en tillgänglig tvåspråkig miljö,
- att skolans personal arbetar aktivt för att alla elever har förutsättningar att uppleva kommunikativ delaktighet under hela skoldagen,
- att alla lärare undervisar explicit för utveckling av båda språken i ett sammanhang där ämnenas innehåll står i centrum,
- att all personal introduceras i *Språkplan för Specialpedagogiska skolmyndigheten* och på vilket sätt de fått kunskap och stöd att följa den,
- att skolan strävar efter att eleverna möter en jämn fördelning mellan personal som är primärt teckenspråkig och personal som är primärt talspråkig,
- att skolan aktivt arbetar med att eleverna möts i den teckenspråkiga kulturen,
- att all personal på skolan är aktivt involverad i dialog om tvåspråkighet, att samtliga yrkeskategorier i skolan bevakar tvåspråkigheten inom respektive fält samt att det kring tvåspråkighet, ur ett demokratiskt perspektiv, finns ett tydligt samarbete med skolans elever och deras vårdnadshavare.

Referenser

Allard, K., & Wedin, Å. (2013). Skrift i teckenspråkiga miljöer. I C. Hedman & Å. Wedin (Red). *Flerspråkighet, litteracitet och multimodalitet* s. 201-229. Lund: Studentlitteratur.

Barnkonventionen (2009). *Konventionen om barnets rättigheter: med strategi för att stärka barnets rättigheter I Sverige.*

<http://www.regeringen.se/contentassets/586fa7da22e74ed7a9e8a5bd41d101fe/konventionen-om-barnets-rattigheter---med-strategi-for-att-starka-barnets-rattigheter-i-sverige-s2014.025>

Bernstein, B. (1990) *The Structuring of Pedagogic Discourse.* London: Routledge.

Bernstein, B. (1996) *Pedagogy, Symbolic Control & Identity: theory, research, critique.* London: Taylor & Francis.

Garcia, O., & Cole, D. (2014). Deaf Gains in the study of Bilingualism and Bilingual Education. I H. Dirksen, L. Bauman & J. J Murray (Red.), *Deaf Gain: Raising the Stakes for Human Diversity* (s. 95-111).

Lgr11 (2011). *Läroplan för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet 2011.* Skolverket. Stockholm: Fritzes.

Lgy11 (2011). *Läroplan för gymnasieskolan 2011.* Skolverket. Stockholm: Fritzes.

Lspec11 (2011). *Läroplan för specialskolan förskoleklassen och fritidshemmet 2011.* Skolverket. Stockholm: Fritzes.

Lindahl, C. (2015). *Tecken av betydelse. En studie om dialog i ett multimodalt, teckenspråkigt tvåspråkigt NO-klassrum* (Doctoral thesis, Stockholm Department of Mathematics and Science Education, 11). Malmö: Holmbergs. <http://su.diva-portal.org/smash/get/diva2:844591/FULLTEXT01.pdf>

Skollagen (2010:800). http://www.riksdagen.se/sv/dokument-lagar/dokument/svensk-forfattningssamling/skollag-2010800_sfs-2010-800

Språklagen (2009:600). http://www.riksdagen.se/sv/dokument-lagar/dokument/svensk-forfattningssamling/spraklag-2009600_sfs-2009-600

Vygotsky, L.S. (1978). *Mind in Society: The Development of Higher Psychological Processes.* In M. Cole, V. John-Steiner, S. Scribner & E. Souberman (Eds), Cambridge, Mass, Harvard University Press.

Ytterligare litteratur

- Christie, F. (Ed.) (1999) *Pedagogy and the Shaping of Consciousness: Linguistic and Social Processes*, London: Cassell.
- Cope, B. & Kalantzis, M. (Eds.) (1993), *The Powers of Literacy: A Genre Approach to the Teaching of Writing*. London: University of Pittsburg Press.
- Culican, S. (2006) *Learning to Read: Reading to Learn: A Middle Years Literacy Intervention Research Project, Final Report 2003-4*. Catholic Education Office Melbourne <http://www.cecv.melb.catholic.edu.au/> Research and Seminar Papers.
- Halliday, M.A.K. (1975) *Learning How to Mean: Explorations in the Development of Language*. London: Edward Arnold.
- Halliday, M.A.K. (2004) (1st edn. 1994) *An Introduction to Functional Grammar*, 2nd edn. London: Arnold.
- Lövstedt, A-C (2011) *Reading to Learn Maths – A teacher professional development project in Stockholm*. www.readingtolearn.com/au
- Martin, J.R. (1998) *Mentoring Semogenesis: 'Genre-based' Literacy Pedagogy*. In F. Christie, (ed.) *Pedagogy and the Shaping of Consciousness: Linguistic and Social Processes*, pp. 123–155. London: Cassell.
- Martin, J.R. and Rose, D. (2005) *'Designing Literacy Pedagogy: Scaffolding Asymmetries*. In R. Hasan, C.M.I.M. Matthiessen and J. Webster (Eds) *Continuing Discourse on Language*, pp. 251-280. London: Equinox.
- Martin, J.R. (2000). Grammar meets Genre – Reflections on the 'Sydney School, Arts. *The journal of the Sydney University Arts Association*. 22: 47-95.
- Martin, J.R. (2006). *Metadiscourse: Designing Interaction in Genre-based Literacy Programs*. In R. Whittaker, M. O'Donnell and A. McCabe (Eds) *Language and Literacy: Functional Approaches*. London: Continuum. pp. 95-122.
- Martin, J. R & Rose, D. (2003). *Working with Discourse: Meaning Beyond the Clause*, Continuum, London.
- OECD (hämtat 2017-03-16). <https://stats.oecd.org/glossary/detail.asp?ID=5420>
- Martin, J.R. & Rose, D. (2008). *Genre Relations: Mapping Culture*. London: Equinox
- Rose, D & Martin, J. R (2012). *Learning to Write, Reading to Learn – Genre, Knowledge and Pedagogy in the Sydney School*, London: Equinox Publishing Ltd.

Veel, R. and Coffin, C. (1996). *Learning to Think like an Historian: The Language of Secondary School History*. In R. Hasan and G. Williams (Eds) *Literacy in Society* pp191–231. London: Longman.